

Ovulatie-inductie

In deze folder leest u meer over de gang van zaken rond ovulatie-inductie. Ovulatie-inductie betekent het opwekken van een eisprong. Het is een behandeling voor vrouwen die graag zwanger willen worden, maar die geen of een heel onregelmatige eisprong (ovulatie) hebben.

Normale menstruele cyclus

Gemiddeld duurt een menstruele cyclus 28 dagen. De menstruele cyclus loopt van de eerste dag van de menstruatie tot aan de eerste dag van de volgende menstruatie. Tijdens de rijping van een eikel groeit het baarmoederslijmvlies onder invloed van bepaalde hormonen, zodat een bevruchte eikel zich kan innestelen. Als er geen bevruchting is opgetreden wordt het opgebouwde slijmvlies afgestoten: de menstruatie.

Vrouwen hebben maar zelden een cyclus van exact 28 dagen; een verlenging van 7 dagen of een kortere cyclus tot 21 dagen worden nog als normaal beschouwd. Het belangrijkste is of er in iedere cyclus een eisprong optreedt. Als er minder dan 9 keer per jaar een eisprong optreedt, dan wordt ovulatie-inductie als een zinvolle behandeling beschouwd.

Ovulatie-inductie: voor wie?

Vrouwen met PCOS

PCOS is de afkorting voor polycysteus ovarium syndroom. Letterlijk betekent dit dat er meerdere (poly) eiblaasjes in de eierstok (ovarium) aanwezig zijn. Bij PCOS is de hormoonhuishouding

verstoord; vaak is er teveel van het hormoon LH en/of testosteron aanwezig. Daardoor vindt er heel onregelmatig een eisprong plaats of zelfs helemaal niet.

Vrouwen met een normale hormoonhuishouding, maar geen of onregelmatige cyclus

Bij deze vrouwen zijn alle hormonen die van invloed zijn op de menstruatiecyclus in normale hoeveelheden aanwezig, maar vindt er toch geen of een heel onregelmatige eisprong plaats.

Vrouwen met lage LH- en FSH-waarden

Een deel van de hersenen, de hypothalamus, maakt het hormoon LHRH. Dit hormoon komt in een ander deel van de hersenen terecht; de hypofyse. Die gaat dan hormonen LH en FSH maken. Wanneer de hypothalamus niet goed werkt of het transport naar de hypofyse niet goed verloopt, kan dit leiden tot verstoring van de menstruatiecyclus en het helemaal uitblijven van een eisprong.

Overgewicht kan een oorzaak, maar ook een bijkomend symptoom (verschijnsel) zijn bij vrouwen met een onregelmatige, zeer lange of zelfs afwezige cyclus. De behandeling verloopt vaak moeizamer en hebben zwaarlijvige vrouwen een verhoogde kans op risico's bij een zwangerschap en bevalling. Het kan dus zijn dat we u adviseren om eerst af te vallen voordat een behandeling wordt gestart. Daarnaast zien wij vaak herstel van de normale cyclus als er voldoende gewichtsverlies heeft plaatsgevonden.

Behandeling

Deze hangt af van de precieze oorzaak van het uitblijven van een eisprong. In de meeste gevallen kan de eisprong worden opgewekt met tabletten (Letrozol), injecties met gonadotrofines of met een computergestuurd pompje (LHRH-pomp). Deze laatste twee vormen van ovulatie-inductie worden niet in Ziekenhuis Amstelland gedaan. Indien dit nodig is wordt u hiervoor naar het Amsterdam UMC, Locatie VUmc verwezen. Voordat u met deze medicijnen kunt starten moet u eerst een menstruatie krijgen.

- als u wel spontaan menstrueert; de eerste dag helderrood bloedverlies is cyclusdag 1.
- als u niet spontaan menstrueert; u doet zelf een zwangerschapstest in de urine. Als de test negatief is start u met de tabletten progesteron (Duphaston). U neemt 1 keer per dag 1 tablet gedurende 10 dagen. Enkele dagen na de laatste tablet krijgt u vaginaal bloedverlies. De eerste dag helderrood bloedverlies is cyclusdag 1. Als u 7 dagen na de laatste tablet nog steeds geen bloedverlies heeft gehad, doet u zelf nogmaals een zwangerschapstest en belt u de Polikliniek Gynaecologie: 020 - 755 7019.

Wat is de kans op zwangerschap?

Ongeveer twee derde van de vrouwen krijgt met Letrozol een eisprong. Na 6 maanden behandeling met Letrozol kreeg ongeveer 30% van de vrouwen een kind.

Wat zijn de risico's en complicaties?

Bij de behandeling met Letrozol is er een kleine kans op een meerlingzwangerschap van ongeveer 3 à 4%. In de studies die zijn gedaan naar het voorkomen van aangeboren afwijkingen na het gebruik van Letrozol is geen verhoogd risico hierop gevonden. Bij het gebruik van Letrozol kunnen

bijwerkingen optreden. De meest voorkomende zijn opvliegers, duizeligheid, maag-darmklachten of hoofdpijn.

Wat moet u doen voorafgaand aan de ovulatie-inductie?

U slikt dagelijks 0,4/0,5mg foliumzuur om de kans op een kind met een open rug(spina bifida) te verkleinen. U start uiterlijk op de eerste dag van uw menstruatie. Als u niet spontaan menstrueert doet u een zwangerschapstest en indien negatief neemt u tabletten progesteron (Duphaston). U probeert een gezond gewicht te behouden of eventueel enkele kilo's af te vallen. Dit bevordert de werking van Letrozol.

Letrozol

Letrozol is een aromatase inhibitor. Het wordt gebruikt bij de behandeling van vrouwen met borstkanker. Het gebruik bij vrouwen met PCOS wordt wereldwijd ruim toegepast alleen het medicijn staat hiervoor in Nederland niet geregistreerd. Dit heet dan ook een "off label use" van het medicijn. Het zorgt ervoor dat testosteron (mannelijk hormoon) uit de eierstokken niet wordt omgezet naar oestradiol. Daarnaast komt er meer FSH vrij uit de hypofyse wat de eiblaasjes aanstuurt te groeien. Het precieze werkingsmechanisme om tot een eisprong te komen is niet bekend.

Letrozol moet u vijf dagen innemen. U begint het medicijn te slikken op de 3e dag van uw cyclus en gaat hiermee door tot en met de 7e dag. De eerste dag van de menstruatie noemen we dag 1.

Het effect van Letrozol op de eisprong controleren we de eerste cyclus door het hormoon progesteron in het bloed te meten rond cyclusdag 22.

Als u met Letrozol een eisprong heeft, krijgt u in het algemeen het medicijn voor enkele maanden mee naar huis.

Het enige wat u moet doen, is telkens wanneer u gaat menstrueren van dag 3 tot en met dag 7 Letrozol innemen. Als uw cyclus met de Letrozol tussen de 4 en 5 weken blijft, gaat deze over het algemeen gepaard met een eisprong. Wordt de cyclus langer dan 5 weken, dan kan het zijn dat u zwanger bent of dat de Letrozol voor u niet meer goed werkt.

In beide gevallen moet u contact opnemen met de Polikliniek Gynaecologie: 020 – 755 7019.

Indien u zwanger bent krijgt u een afspraak voor een eerste zwangerschapsecho bij 7-8 weken zwangerschapsduur (=5-6 weken na de eisprong). Dit is een vaginale echo. Adviezen voor het dagelijks leven vindt u in de folder "Zwanger!" (RIVM).

Indien u na 6 maanden niet zwanger bent, moet u ook contact opnemen met de polikliniek om een vervolgbehandeling te bespreken.

Als u met de begin dosering Letrozol na één cyclus geen eisprong heeft, krijgt u in de volgende cyclus van uw arts een hogere dosering. Dan zult u in deze cyclus opnieuw een progesteronbepaling rond cyclusdag 22 laten doen. Het kan ook zijn dat u wordt verwezen naar Amsterdam UMC, locatie VUmc voor een andere behandeling.

Indien u na 6 ovulatoire cycli met Letrozol niet zwanger bent, zal een hysterosalpingogram (HSG) afgesproken worden om de doorgankelijkheid van de eileiders te controleren.

Opmerkingen over deze folder

Ontbreekt er informatie in deze folder of is iets onduidelijk beschreven, dan horen wij dat graag. U kunt uw opmerkingen doorgeven via voorlichting@zha.nl